

DOI: 10.31651/2413-8142-2018-19-138-139

«ПРАВОВІ ЗАСАДИ АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ (ДР. ПОЛ. ХХ - ПОЧАТКУ ХХ СТ.). ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ : КОРИНЕНКО П.С. - ТЕРНОПІЛЬ: ВЕКТОР, 2018. – 367 С.»

Аграрна політика, як і будь-яка інша сфера суспільно-економічного життя, може бути прогнозованою, успішною тільки в разі системного юридичного супроводу. Цю роботу виконує Верховна Рада України. Нею в останні десятиріччя були розроблені й запроваджені в життя десятки законів та постанов з означеної проблеми. В своїй сукупності вони створюють правове поле, яке постійно удосконалюється. Найважливішими із новітніх документів, що були підготовлені Верховною Радою України є Земельний кодекс України, закони, що започаткували нові форми господарювання в сільському господарстві, зокрема «Про колективні сільськогосподарські підприємства», «Про фермерські господарства», «Про особисті селянські господарства» та інші.

Усі ці новації в аграрній політиці України знайшли своє відображення, ґрунтовно проаналізовані в рецензованій монографії проф. П.С. Кориненка. Аналіз автором рецензованого дослідження законів Верховної Ради України і підзаконних актів уряду, Президента України є досить системним і виваженим. Автор звертається до тих норм, які є визначальними для досягнення результативності аграрної політики. Разом із тим, у монографії проаналізовано недоліки, упущення з боку законодавця, відомчих органів.

Хронологічні межі монографії проф. П. Кориненка охоплюють період з другої половини ХХ і до початку ХХІ ст. Це, як відомо, час, що вміщує два великі періоди: радянської доби і доби незалежності України. Аналіз основних процесів аграрної політики здійснюється при опорі на юридичні документи, що дозволило автору розкрити всю складність, а часто і суперечливість в аграрній політиці України.

Чимало уваги в рецензованій монографії приділено земельним відносинам на всіх етапах означеного періоду. Ми погоджуємося з автором монографії, що запровадження приватної власності на землю відкриває нові можливості для реалізації основних завдань аграрної політики: забезпечити продовольчу безпеку України, вийти на світовий продовольчий ринок.

В умовах формування Україною власної ідентичності зростає роль державотворчих процесів і особливо такої їх складової, як державна аграрна політика. Відповідно, надзвичайно важливим є вивчення історичного досвіду розробки державними органами влади стратегічних засад розвитку українського села, сільськогосподарського

виробництва. В сучасних умовах суспільний і науковий інтерес до проблеми аграрної політики підвищується у зв'язку з проведенням складних перетворень у виробничих відносинах, землеволодінні і землекористуванні, аграрній економіці загалом.

Монографію П.Кориненка, відомого селянознавця, завідуючого кафедрою історії України Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка присвячено 25-річчю історичного факультету. Вона стосується змін в аграрній політиці радянської доби і років незалежності України. Автор на основі широкої джерельної бази, застосовуючи продуктивний методологічний інструментарій, розглянув зміни в юридичному супроводі аграрної політики, основну увагу приділяє тим трансформаціям, що відбулися в організації компартійної влади, інституалізації сільського господарства, соціально-економічного розвитку села тощо. Звернення до правового чинника аграрної політики є актуальним і необхідним і з огляду на ті обставини, що до цього в українській історіографії при дослідженні радянської аграрної політики фахівці традиційно звертались лише до політичних рішень влади, які власне і регламентували і весь комплекс соціально-економічних процесів на селі.

Структура монографії побудована відповідно головних засобів здійснення аграрної політики та регулювання виробничих відносин: адміністрування, співіснування адміністративних методів управління і реформування, переходу управління від адміністрування до правових норм та формування законодавчої бази.

Серед інших, помітно вирізняється матеріал другого розділу «Адміністрування – головний засіб здійснення аграрної політики та регулювання земельних відносин в Українській РСР (1945 - 1950 рр.)». У ньому автор аналізує проблеми відбудови народного господарства, зокрема правові засади вирішення земельних проблем, оподаткування жителів села, відновлення адміністративної вертикалі управління колгоспно-радгоспної системи управління тощо. Вигідно позиціонує ці сюжети монографії розгляд автором формування присадибного земельного фонду колгоспників, організації роботи бригад і ланок колгоспів, взаємовідносин колгоспного управління і місцевих органів влади – сільрадами.

Продуктивним стало виокремлення сюжетів, пов'язаних із з'ясуванням умов співіснування адміністративних методів і реформ в управлінні сільським господарством на початку 1950-х – середині 1980-х рр. Слушним є авторський висновок про те, що тогочас практично не відбувалося ніяких змін в правовому забезпеченні аграрної політики, а чинні партійні документи, нормативи виконавчих органів мали одну спрямованість – удосконалити організаційно-господарську систему і на цій основі

підвищити ефективність сільськогосподарського виробництва (с. 97).

У п'ятому розділі проаналізовано дію низки факторів, що визначали перехід аграрної економіки від адміністративних до правових норм в добу перебудови. Автор на основі значного масиву фактологічного і статистичного матеріалу охарактеризував основні завдання аграрної політики, вплив на них Чорнобильської катастрофи, ухваленої Верховною Радою УРСР «Декларації про державний суверенітет України», Земельного кодексу України тощо.

Цікавими є роздуми П. Коріненка щодо формування законодавчої бази змін в аграрному господарстві в добу незалежності. Поділяємо позицію автора стосовно ситуативності у підходах держави до формування правових засад змін. Автор обґрунтовано

наголошує на системності кризових явищ, втраті державою оперативності контролю за земельними ресурсами.

Монографія «Правові засади аграрної політики в Україні (др. пол. XX – початку XX ст.). Історичний аспект» є вдалим прикладом наукового узагальнення комплексу проблем, пов'язаних із історією політичного і правового розвитку українського села. Праця П. Коріненка стане у нагоді широкому колу читачів, вона обійме чільне місце у вітчизняній історіографії.

*Корновенко С.В., доктор історичних наук, професор,
професор кафедри інтелектуальної власності та
цивільно-правових дисциплін Черкаського національного
університету імені Богдана Хмельницького*

